

LANDSKAPSANALYS

Aspudden/Midsommarkransen

2012-05-22

EXPLOATERINGS
KONTORET

Medverkande Landskapsanalys Aspudden/ Midsommarkransen

Stadens projektgrupp:

Agneta Schill, Exploateringskontoret (beställare)

Gustaf Schneider, Exploateringskontoret

Linda Palo, Stadsbyggnadskontoret

Anna Ambjörn, Hägersten - Liljeholmens
stadsdelsförvaltning

Nyréns Arkitektkontor

Pia Englund, landskapsarkitekt (ansvarig)

Maria Engström, landskapsarkitekt

Emelie Brunge, landskapsarkitekt

Anna Birath, byggnadsantikvarie

Maria Lorentzi, byggnadsantikvarie

Lisa Runnéus, landskapsarkitektpraktikant

Tina Ekström, GIS, WSP Group Sverige AB, underkonsult

Sonia Wallentinus, ekolog, CONEC, underkonsult

Innehåll

Bakgrund och förutsättningar

Inledning	s 4
Bakgrund och syfte	s 4
Metodik och avgränsning	s 4
Underlag	s 6
Pågående bebyggelseutveckling i området	s 6
Kommunikationer	s 8
Gång och cykeltrafik	s 8
Kollektivtrafik	s 10
Biltrafik	s 10
Parkering	s 10

Analys och värdering

Stads- och landskapsbild	s 12
Historik	s 12
Områdets övergripande karaktärsdrag	s 14
Stads- och landskapselement	s 16
Bebyggelsens karaktär	s 19
Grönskans karaktär vid bebyggelse	s 23
Kulturhistoriskt värdefulla miljöer	s 26
Värdering stads- och landskapsbild	s 28
Natur och ekologi	s 30
Lokal grönstruktur	s 30
Vegetation och ekologi	s 31
Habitatnätverk	s 32
Ekhabitat	s 34
Barrskogshabitat	s 36
Groddjurshabitat	s 37
Vardagsnatur och ekosystemtjänster	s 38
Värdering av områdets natur och ekologi	s 40
Sociala aspekter, vardagsliv och rekreation	s 42
Analys av tillgång till parker och grönområden, - friytetillång	s 42
Utemiljöns användning och funktion	s 47
Värdering av områdets sociala aspekter	s 58
Sammanställd värdering	s 60
Sammanställning av områden med mycket stort värde, stort värde samt övriga områden	

Utvecklingsbehov

Tillvarata och utveckla i den offentliga miljön	s 62
Stads- och landskapsbild	s 62
Natur och ekologi	s 64
Sociala aspekter, vardagsliv och rekreation	s 66
Att komplettera befintliga bebyggelsemiljöer	s 68

Underlagsmaterial

Källor	s 70
Tryckta källor	s 70
Elektroniska källor	s 70
Övriga källor	s 70

Bakgrund och syfte

Stockholms stad har sedan år 2007 en långsiktig och samlad vision för Stockholms utveckling *Vision 2030 – Ett Stockholm på väg mot världsklass*. Den är uppbyggd kring tre teman: ”mångsidig & upplevelserik”, ”innovativ & växande” samt ”medborgarnas Stockholm”.

Vision 2030 är grunden i *Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm*. I Stockholms översiktsplan pekas ett brett område söder och väster om centrala Stockholm ut som den centrala stadens utvidgning. Där ingår stadsdelar som på grund av sin närhet till malmarna, till vatten och till grönområden, har blivit allt mer attraktiva. Midsommarkransen och Aspudden hör till dessa delar. Stadsdelarna står inför en omvandling för att möta de utmaningar som ett växande Stockholm innebär. Samtidigt är det viktigt att bevara områdenas karaktärer, deras kulturhistoriska bebyggelse och attraktiva parker och naturområden. Översiktsplanens mål för dessa områden är att skapa en tätare, sammanhållen, mer mångsidig och levande stadsmiljö, där det finns förutsättningar till ett bredare utbud av bostäder, verksamheter, service, kultur och upplevelser.

Stadsbyggnadskontoret avser att genomföra ett programarbete för Aspudden och Midsommarkransen. Programarbetet ska ge en helhetsbild av hur bebyggelseutvecklingen kan ske i Aspudden och Midsommarkransen samt visa vilka effekter det kommer att få för förskola, natur och rekreation.

Syftet med landskapsanalysen är att utgöra en grund för programarbetet för området, men även att tjäna som kunskapsunderlag för exploateringskontoret i kommande markanvisningar.

Metodik och avgränsning

Området avgränsas i norr av Mälaren och Vintervikens dalgång och i öster och söder av väg E4/E20, Södertäljevägen och Essingeleden. Mot väster har områdesgränsen dragits genom grönområdet mot Hägerstensåsen, se avgränsning på karta intill.

Arbetet har bedrivits processinriktat i en arbetsgrupp bestående av landskapsarkitekter och en byggnadsantikvarie från Nyréns, en GIS-konsult från WSP samt en ekolog från Conec. Fältbesök har genomförts vid ett flertal tillfällen, varav ett tillsammans med representanter från staden. Regelbundna avstämningsmöten har gjorts med stadens projektgrupp, som varit aktiva i analys- och strategiarbete. I analysen har sedan tidigare framtaget underlagsmaterial vägts samman med erfarenheter utifrån platsbesök.

I ett inledande orienterande kapitel har området beskrivits på en mer övergripande nivå, där pågående bebyggelseutveckling tecknats också för näraliggande områden, samt analysområdets kommunikationer kortfattat beskrivits. Därefter har analysområdet analyserats och värderats utifrån tre aspekter, vardera beskrivna i kapitlet stads- och landskapsbild, natur och ekologi samt sociala aspekter, vardagsliv och rekreation. Därefter har en värdering genomförts av respektive aspekt i text och på karta, där områden med mycket stort värde eller stort värde markeras. Efter de separata värderingarna har en gemensam sammanställning gjorts. Denna ska fungera som en indikator på delområdenas huvudsakliga värden. I värdeösa områden krävs en större medvetenhet och genomtänkt förhållningssätt i samband med kommande förändringar.

Slutligen har en analys och redovisning av värden att ta tillvara och utveckla i den offentliga miljön i dagsläget gjorts. Analysen är tänkt att fungera som ett strategiskt underlag inför fortsatta planprocesser.

Utsnitt från plankartan till "Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholm".

STADSUTVECKLINGSSTRATEGIER FÖR HÅLLBAR TILLVÄXT

Gränserna för stadsutvecklingsområden, tyngdpunkter och strategiska samband är endast schematiska för att åskådliggöra strategierna på karta. Efterföljande planering preciserar översiktsplanens intentioner.

Fortsätt att stärka centrala Stockholm

- Stadsutvecklingsområden och noder
- Centrala stadens utvidgning

Satsa på attraktiva tyngdpunkter

- Tyngdpunkt

Koppla samman stadens delar

- Samband, befintligt eller utvecklingsbart

UTBYGGNAD AV TRAFIKINFRASTRUKTUREN

Projekt upptagna i Stockholmsförhandlingen

- Järnväg, spårväg eller tunnelbana (alternativa sträckningar förekommer)
- Huvudväg, ny sträckning eller ombyggnad

Övriga utbyggnader

- Spårväg eller tunnelbana
- Huvudväg, ny sträckning eller ombyggnad
- Framtida kommunikationsstråk

Landskapsanalys Aspudden/Midsommarkransen

Karta med områdets avgränsning markerad i rött.

Underlag

Framtaget material i form av rapporter, böcker, detaljplaner, gällande översiktsplan samt Stockholms nya översiktsplan Promenadstaden har studerats. Underlagskartor för områdesanalysen har varit Stockholms stads grundkarta, ortofoto från år 2010, biotopkartan, sociotopkartan, samt tillgångskartor till parker och naturområden för Stockholm. En avstämning har gjorts mot *Parkplan för Liljeholmen* samt tidigare framtagen *Landskapsanalys för Aspudden* för de delområden som tangerar eller överlappar varandra.

En kulturmiljöutredning för Aspudden och Midsommarkransen har tagits fram parallellt med landskapsanalysen. Slutsatser och historisk bakgrundsbeskrivning från denna utredning har inarbetats i landskapsanalysen. Även klassificeringen enligt Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska värdering har legat till grund för att bedöma utredningsområdets kulturhistoriska och antikvariska värden.

Det ekologiska avsnittet bygger huvudsakligen på analys av modeller och en fältkontroll av sakkunnig ekolog. Spridningssamband har därmed kunnat ges en mer fördjupad analys. Underlag har varit biotopkartan, samt arbetsmaterial från miljöförvaltningen för habitatnätverk för ekar, barrskog och grodjur utifrån utförda analyser. Hur dessa analyser är gjorda, beskrivs noggrannare i rapporterna *Landskapsekologisk analys i Stockholms Stad, 2007* och *Stockholms unika ekmiljöer. Förekomst, bevarande och utveckling, 2007*.

Pågående bebyggelsesutveckling i närområdet

Årstadal-Liljeholmen-Lövholmen

Ett av de större stadsutvecklingsområden som ingår i den centrala stadens utvidgning är omvandlingen av Årstadal-Liljeholmen-Lövholmen. Den pågående utvecklingen innebär att innerstaden tar språnget över Årstaviken. Innerstadens täthet och varierade utbud ska här kombineras med närhet till natur och rekreation. Hittills har ca 1 600 lägenheter tillkommit. När området är färdigbyggt kommer det omfatta cirka 5 000 nya lägenheter samt arbetsplatser.

Majoriteten av nya bostäder tillkommer i området kring Liljeholmskajen och Årstadal. Här pågår i nuläget planering för ca 1450 bostäder, samt kontor och förskolor. Kring Liljeholmen pågår planering för ca 500 lägenheter och förskola. I områdets norra del förslås ny markanvändning för bland annat Lövholmens gamla industriområde, som ska möjliggöra en utbyggnad av ca 500 lägenheter och idrottsverksamhet. I Gröndalsområdet pågår planarbete för att skapa en ny stadsbebyggelse med blandat innehåll av bostäder och verksamheter.

Telefonplan

I området kring Telefonplan, som är det andra stora stadsutvecklingsområdet i närområdet, pågår en intensiv förtätningsprocess, vars syfte är att binda samman Telefonplansområdet med Midsommarkransen. Kvarteren Telefonfabriken, Tvålfvingan och Timotejen beräknas växa med drygt 2000 nya bostäder fram till år 2016. Ca 1500 av dessa är färdigställda eller under byggnation. Utredningsarbete för förtätning kring Telefonplans tunnelbanestation har inletts. En överdäckning av tunnelbanespåret planeras och uppskattningsvis kan ca 400 lägenheter samt handel tillföras området.

Landskapsanalys Aspudden/Midsommarkransen

Nya kvarter längs Tellusborgsvägen mot Telefonplan.

En kraftfull omvandling pågår i området kring Telefonplan. Nybyggt kvarter längs Tellusborgsvägen, i gränsen mot Midsommarkransen.

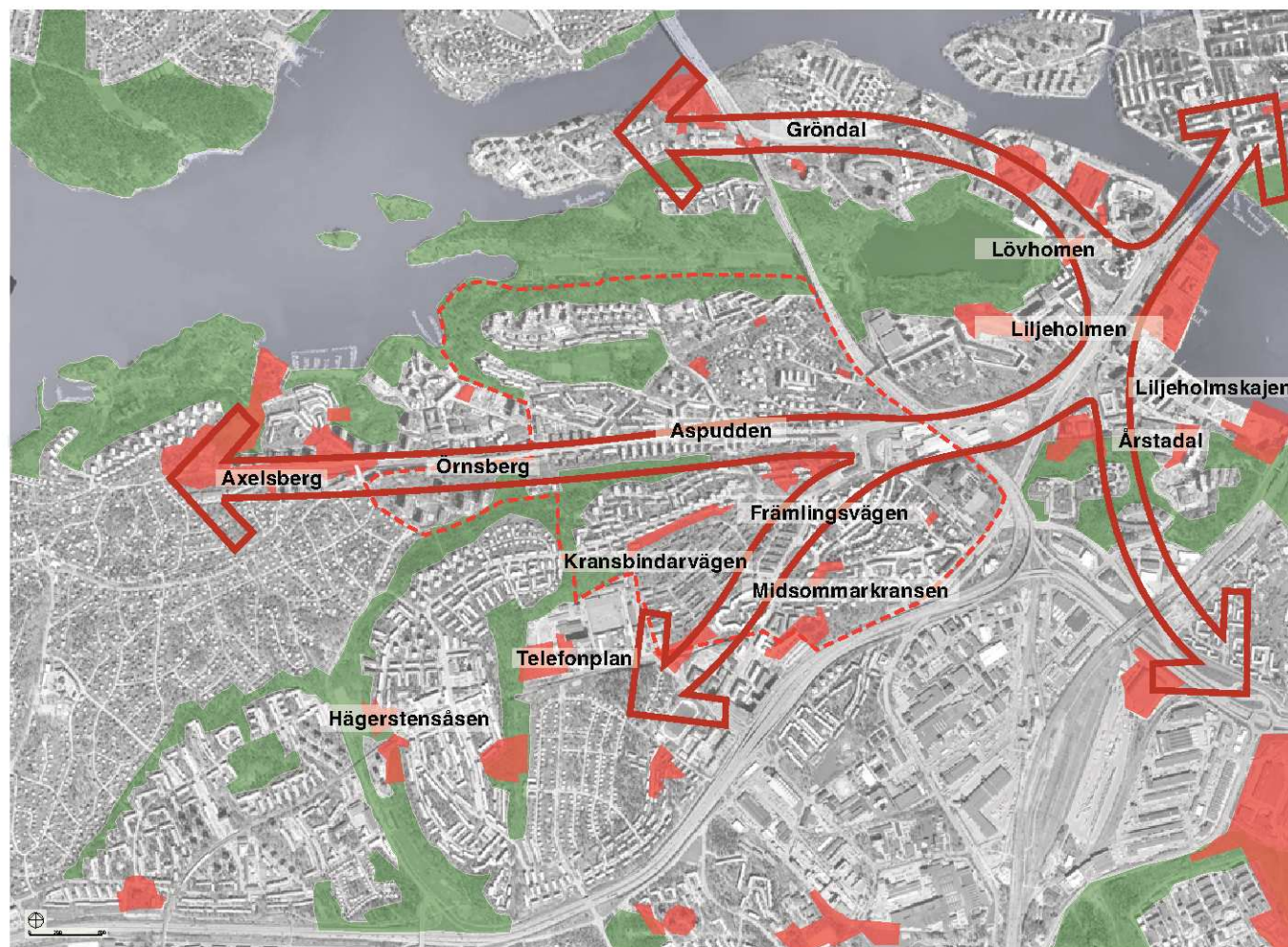

Axelsberg och Örnsberg

Cirka 1000 nya bostäder planeras byggas på sträckan mellan Axelsbergs och Örnsbergs tunnelbanestationer, inklusive överdäckning av tunnelbanan vid stationslägen. Ett planprogram har tagits fram för Henriksbergs verksamhetsområde som föreslår 100-300 lägenheter. Utbyggnad av ca 500 bostäder sker även genom omvandling av verksamhetsområdet vid Jakobsdalsvägen, strax väster om Örnsbergs centrum och tunnelbanestation. Där pågår planläggning av en sista etapp om ca 50 lägenheter.

Aspudden och Midsommarkransen

Inom Aspudden och Midsommarkransen finns nya detaljplaner för kompletterande bebyggelse vid Kransbindarvägen, Främlingsvägen, Blommensbergsvägen och Schlytersvägen. Planerna möjliggör totalt uppförande av ca 180 lägenheter samt en förskola. En antagen, ej laga kraftvunnen plan finns även för ett nytt bostadshus med 70 lägenheter vid Svandammsvägen. Planläggning pågår också för ny förskola vid Blommensbergsvägen. I nordöstra Midsommarkransen, vid Tegelbruksvägen, pågår planering för ett gårdshus med tre lägenheter.

Pågående bebyggelseutveckling och detaljpaneläggning markerat i rött. Projekten följer översiktsplanens intentioner att utveckla stråken Liljeholmen - Årstadal - Gröndal - Midsommarkransen - Telefonplan - Axelsberg inom den centrala stadens utvidgning.

Gång och cykeltrafik

Genom stadsdelarna finns en genomgående utbyggd struktur av trottoarer längs gatorna, vilket gör det möjligt att röra sig i en sammanhängande gatumiljö. Ett undantag är kopplingen mellan Aspudden och Midsommarkransen, där de stora topografiska skillnaderna som Hägerstensåsen skapar, försvårar kontakten mellan stadsdelarna. Vallfartsvägen är den enda gata som kopplar Aspuddens centrum med Midsommarkransen. På Vallfartsvägens trottoar rör sig många människor, trots gatans branta lutning. Mellan stadsdelarna finns även fyra gångbanor med trapplopp genom grönsåsen längs Hägerstensåsens branter.

Separata cykelbanor finns på de större gatorna Hägerstensvägen, Vallfartsvägen och Tellusborgsvägen. Ett regionalt cykelstråk löper utmed Södertäljevägen från Södermalm ut till Huddinge och vidare söderut. Ytterligare ett regionalt stråk leder från Hägerstensvägen österut längs Årstabergsvägen.

I grönområdena finns både ordnade gångvägar och upptrampade stigar. Inom grönområdena finns ett bra och fungerande system av gångvägar, men för att ta sig mellan olika park- och naturområden behöver man passera partier med bebyggd mark. Aspudden har bra promenadmöjligheter med gångvägar som löper genom parkerna och kopplingar till Vinterviken samt promenadområdena runt sjön Trekanten.

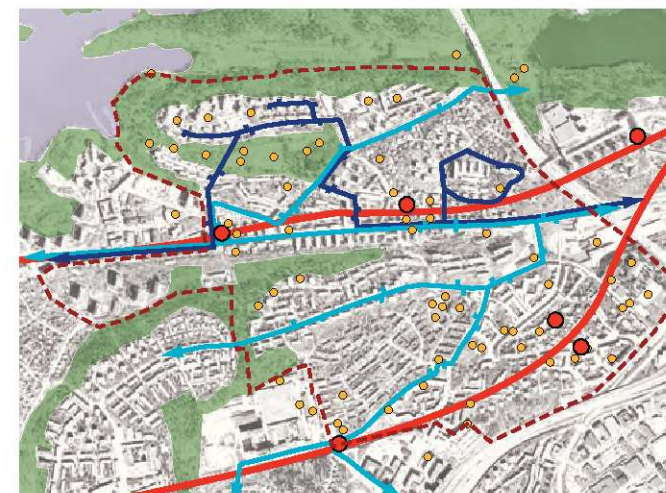
I Midsommarkransen fungerar gångvägarna genom de halvofficiella bostadsgårdarna i lamellhusbebyggelsen för promenader liksom gångvägen utmed Pilgrimsvägen samt Lurparkens parkstråk.

Genom stadsdelarna finns fyra större parksamband med kontinuerliga gångstråk, se karta nedan:

- Det största systemet av gångstråk löper från Trekantenområdet vid Liljeholmen, via Vinterviken vidare längs Mälarstranden. Stråket har förbindelse upp genom Aspudsparkens dalgång (1).
- Längs Hägerstensåsens slänter finns längre, sammanhängande gångstråk, med förbindelser upp till bebyggelsen från respektive sida (2).
- Ett kortare parkstråk förbinder Aspudden med Midsommarkransen tvärs över Hägerstensvägen, mot Schlytersparken i norr och via Främlingsvägen till Tellusborgsvägen i söder (3).
- Centralt i Midsommarkransen ligger parkerna nära varandra, med kortare gångstråk genom respektive park (4).

Större parksamband genom stadsdelen.

Kollektivtrafikförsörjning i området. Tunnelbanan markerad i rött, buss i ljusare blått och buss i servicelinje i mörkt blått. Målpunkter markerade i orange.

Övergripande trafikstruktur: Tunnelbanan är markerad i blått, huvudvägnätet i tunt svart, samt huvudleder i tjockt svart.

Landskapsanalys Aspudden/Midsommarkransen

Gång- och cykelstråk

- Cykelbanor, enligt Stockholms Stads cykelkarta
- Gångbanor
- Gata med trottoar

Kollektivtrafik

Midsommarkransen samt Aspudden och Örnberg ligger utmed de röda tunnelbanelinjerna som löper samman vid Liljeholmen. Ett antal busslinjer trafikerar stadsdelarna utmed de centrala vägnäten; Blommensbergsvägen i Aspudden respektive Tellusborgsvägen samt Bäckvägen i Midsommarkransen.

Biltrafik

Aspudden och Midsommarkransen är i öster och söder omgivna av Essingeleden och Södertäljevägen, där stor del av trafiken som går mellan norra och södra Stockholm passerar. Hägerstensvägen, som löper genom Aspudden, utgör en huvudförbindelse för biltrafiken i området. För att hindra genomfartstrafik, har vägen genomgått en upprustning där man har minskat bredden på körbanor och genomfört hastighetsdämpande åtgärder, samt uppfört en vägbom. Efter ombyggnationen upplevs Hägerstensvägen mer som en stadsgata trots sin relativt stora trafikmängd.

I Aspudden fungerar Blommensbergsvägen bort mot Gröndal som områdets huvudgata. Stadsdelen saknar annars större huvudgator för genomgående trafik då Vintervikens dalgång i norr samt E4:an i väster skär av vägnätet från övriga områden. Huvuddelen av trafiken genereras av boende i området. Aspudden har överlag små trafikmängder.

Midsommarkransen har fler vägförbindelser till omgivande stadsdelar Hägerstensåsen, Telefonplan och Västberga. Bäckvägen mot Hägerstensåsen, samt Tellusborgsvägen mot Västberga och Telefonplan, är huvudgator med ett högre antal fordon per dygn. Trafikdämpande åtgärder har genomförts på Tellusborgsvägen utmed Svandammsparken för att sänka hastigheten. Svandammsvägen och Tellusborgsvägens västra avsnitt samt Telefonvägen utgör de mest trafikerade lokalgatorna. Övriga gator har, liksom i Aspudden, en lägre andel trafik som till största del genereras av de boende i området.

Den branta topografin gör att det endast finns två vägförbindelser mellan Midsommarkransen och Aspudden. Majoriteten av trafikrörelserna sker via Kilabergsvägen i stadsdelarnas östra utkant. Den andra förbindelsen, Vallfartsvägen, ligger i en brant kurva och har en mindre andel trafik på grund av att den är enkelriktad.

Parkering

Parkeringssituationen i stadsdelarna är ansträngd. Parkering i områden med bebyggelse från 1920-60-talet består till största del av gatuparkering. Senare års tillägg av bebyggelse har i stor utsträckning fått egna parkeringshus. Vid detaljplaneskedet säkerställs att erforderliga ytor finns inom respektive fastighet. Bebyggelse från 70-80-talet har ofta försetts med separata parkeringshus i kombination med markparkering, medan nyare bebyggelse har parkering inrymd under bostadsgårdarna.

Kantstensparkering är den dominerande parkeringslösningen. Barnvagnspromenad i LM-staden, Midsommarkransen.

Hägerstensvägen upplevs efter omgestaltningen som en stadsgata.

Vallfartsvägen är den enda gatupassagen som kopplar Aspuddens centrum med Midsommarkransen. Vägen lutar brant i kurvan.

Landskapsanalys Aspudden/Midsommarkransen

Biltrafik

Gatustruktur baserat på trafikmängder

 Huvudled, Europaväg

 Huvudgata, större trafikmängd

 Huvudgata, mindre trafikmängd

 Lokalgata, större trafikmängd

 Lokalgata, mindre trafikmängd

